

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Наталия Христова Гатева – Грънчарова, дм
Катедра Детска дентална медицина, ФДМ, МУ – София
член на научно жури, определено със Заповед № Р-109-13/17.01.18 год. на Ректора на
МУ-Варна

относно дисертационен труд на тема:

„Влияние на някои хомеопатични средства като фактор в системата за оценка на риска от развитие на кариозен процес“

представен за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по област на
висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.2.

Дентална медицина и научна специалност „Детска стоматология“.

Автор: д-р Антония Пламенова Помакова

Форма на докторантурата: самостоятелна форма на обучение

Катедра: Детска дентална медицина, ФДМ, МУ „Проф. д-р П. Стоянов“ - Варна

Научен ръководител: Доц. д-р Наталия Гатева-Грънчарова, дм

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Представеният комплект материали на хартиен и електронен носител е в
съответствие с Процедура за придобиване на ОНС „доктор“ в МУ – Варна и включва
следните документи:

- Дисертация
- Автореферат на хартиен носител
- CD с публикации и документи на докторанта

Д-р Антония Помакова е родена на 09.03.1987 год. в гр. София. Средното си
образование завършва в Първа езикова гимназия в гр. Варна през 2001 год. През 2012
год. завършва висшето си образование във Факултет по Дентална Медицина към МУ
„проф. д-р Параскев Стоянов“ – гр. Варна и придобива специалност „лекар по дентална

медицина“ и образователно квалификационна степен „магистър“. От 2012 г. работи като лекар по дентална медицина в ООД „Помакови-Дент“. От 2013 год. след успешно положен конкурс започва работа като асистент в катедрата по Детска Дентална Медицина към ФДМ, МУ - Варна и преподава по учебни дисциплини – Пропедевтика на ДДМ, Дентална профилактика и Клиника на ДДМ. По същите дисциплини участва и в англоезичното преподаване. Член е на Национално сдружение на лекарите по детска дентална медицина от 2013 г., както и на БЗС. През м. декември. 2017 год. придобива специалност по Детска дентална медицина. Владее писмено и говоримо на високо ниво английски и немски език. На средно ниво – руски език.

2. Структура на дисертационния труд

Дисертационният труд е написан на 195 стандартни страници. Доказателственият материал на собствените изследвания е представен в 51 таблици, 17 диаграми, 21 приложения. Научният труд е онагледен с 12 фигури. Към труда са приложени и две специално изработени профилактични брошури. Библиографията съдържа 363 източника, 10 от които на кирилица и 353 на латинеца. Преобладаващите източници са от последните десет години

Научният труд е правилно структуриран, съдържа всички основни раздели на дисертация: въведение, литературен обзор, цел и задачи на изследването, материал и методи на проучването, резултати, обсъждане и изводи, обобщение, приноси, библиография и приложения. Основната част на дисертационния труд представя резултатите от изследването, обсъждане, изводи, заключение и приноси.

3. Актуалност и значимост на темата

Зъбният кариес е едно от най-често срещаните хронични заболявания в детска възраст, а комплексните етиологични фактори за развитие на кариозен процес са известни отдавна. Съвременното разбиране и знанието за многофакторната етиология на заболяването прави оценката на риска за развитието на кариеса основна част от контрола и управлението на кариозния процес.

Независимо от прилаганите методи на първична профилактика, както и съществуващите препоръки за превенция на кариозното заболяване то продължава да бъде основна причина за загубата на зъби в световен мащаб и е едно от най-често срещаните хронични заболявания в детска възраст. Това предполага наличието на допълнителни фактори и придружаващи обстоятелства, чиято роля е подценена или не

достатъчно изследвана, но която може да е фактор в системата за оценка на риска от развитие на кариозен процес в детска възраст.

През последните години сме свидетели на все по-модерната тенденция в съвременното общество към природосъобразен начин на живот, който не се съвместява с употреба на конвенционални медикаменти при наличие на заболяване и дори се стига до отказ от задължителни ваксинации. Израз на тази тенденция е и все по-честото обръщане към комплементарната алтернативната медицина и в частност хомеопатията, както на родители, така и на медицинските специалисти. Като водеща причина за това се посочва, че хомеопатичните медикаменти нямат потенциални странични ефекти, лесно достъпни са (без рецепта), предписват се за остри и хронични състояния, а пациентите са удовлетворени и не изпитват странични ефекти. Наблюдава се все по-честото използване на хомеопатични препарати в детската възраст за различни цели – както за стимулиране на имунитета, така и за лечение при различни болестни състояния. В голяма част от случаите това е единственият тип медикаментозна терапия, прилагана в семейството.

Хомеопатичните лекарствени средства, подобно на конвенционалните педиатрични медикаменти, съдържат захари и киселини. Оралното приложение на тези медикаменти е подчинено на определени правила. Приемат се често през деня, като последната доза е обичайно вечер преди заспиване. Начинът им на приложение е чрез продължително задържане в устата до пълно разтваряне (когато са под формата на пилули или гранули), често съществува забрана за използване на флуорни зъбни пасти по време на лечението. Това определя рисковия им характер по отношение на оралното здраве и по-конкретно за инициация на кариозен процес.

В световната научна медицинска литература ролята на хомеопатичните средства като фактор в системата за оценка на риска от развитие на кариозен процес остава недостатъчно дискутирана тема. До момента липсват подробни проучвания и доказателства за ефектите им върху оралното здраве след тяхното приложение и особено при често боледуващи деца. Дисертантът посочва липсата на такива изследвания и в българската научна литература. Отсъствието на сведения по тези въпроси подсказват и липсата на запознатост и компетентност за евентуалните негативни ефекти, които тези лекарства биха могли да имат върху оралните структури, особено в детска възраст и при честа употреба.

Повишеният риск от възникване на кариозен процес породен от състава и начина на прием на този тип медикаменти в детска възраст и особено при често боледуващи деца налага изследването на ролята им като фактор в оценката на риска от възникване на кариозен процес.

Ето защо намирам за особено актуална избраната тема, разработката на която, ще разкрие възможното влияние на този тип медикация като фактор в оценката на риска от развитие на кариозен процес и по този начин ще увеличи познанието по отношение на възможните рискови фактори за стартиране на кариозния процес.

Актуалността на разработваната тема е защитена и от дисертанта още във въведението, което описва липсващата информация по темата и нуждата от провеждане на изследвания с цел посочената оценка.

4. Познание на проблема

Литературният обзор е изчерпателен и насочен към обосновката на поставената цел. Изложението е поднесено в научен стил и компетентно. Д-р Помакова е направила подробен и задълбочен анализ на ролята на конвенционалните педиатрични медикаменти и известното до момента за хомеопатичните медикаменти като рисков фактор в етиологията на кариозното заболяване. В обзора подробно са анализирани физико-химичните параметри, както и съдържанието и ролята на захарите в лекарствените средства (конвенционални и хомеопатични) като фактор в етиологията на кариозното заболяване. Разгледани са правилата за прием на хомеопатичните медикаменти и възможната им роля за повишаване на риска от инициране на кариозен процес. Обобщението и заключението ясно извеждат липсващата и непроучена достатъчно към момента информация и набелязват задачите на изследването. Дадена е обосновка за нуждата от провеждане на конкретните изследвания и за разработване на дисертационната тема.

Обзорът е написан с познание, синтезирано, тематично и аналитично. В него присъстват и личното мнение и разсъждения на дисертанта.

Целта е формулирана точно и ясно. За реализирането ѝ авторът е предвидил изпълнението на седем задачи, които са логично формулирани и достатъчни за постигането на целта.

5. Материал и методи

Обект на изследването са 884 деца на възраст 3-9 год. Проведено е анкетно проучване на 403 медицински специалисти, анкетирани са родителите на тези 884 деца.

Проведено е и клинично изследване, в което са участвали 25 студента, проследен и оценен в продължение на 18 месеца ефекта от приложена специална профилактична програма върху 84 често боледуващи деца на хомеопатично или смесено лечение. Специално за изследването са създадени три анкетни карти, дело на дисертанта. Проведени са клинични и лабораторни изследвания за оценка на рН слюнка и зъбна плака след прием на някои от най-често използваните ХМ. Оценен е техния ерозивно-кариесогенния потенциал като е разработена авторска методика за валидизиране на метода за определяне на титруема киселинност на изследваните ХМ. Това експериментално изследване е проведено в колаборация със специалист фармацевт и разкрива интердисциплинарен подход. Използваните методики са правилно подбрани, за да бъде решена всяка една от поставените задачи. Те са изчерпателно описани. Събраният доказателствения материал е достатъчен, за да бъдат направени съответните изводи и препоръки. Използвани са подходящите статистически методи за обработка и анализ на резултатите (пакет SPSS v.13.0).

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Резултатите са подробно представени в таблици и фигури (допълнително част от тях са на разположение и като приложения). Те са изчерпателно и многопосочно описани, анализира и интерпретирани, като са изведени много важни за практика изводи. Авторът сравнява получените резултати с тези на други изследователи като дискутира и възможните причини за възникване на съответствия. Направените изводи са ценни и съответстват на получените резултати.

Дисертационният труд завършва със заключение, което е основано на собствените резултати и обсъждането им и направените изводи.

Приноси с потвърдителен характер:

1. Чрез получените резултати от клиничните изследвания за спад на рН на слюнка и зъбна плака след прием на хомеопатични медикаменти, често под критичната стойност от 5.5 и задържането му за дълъг период от време в тези граници, ние потвърдихме и допринесохме в тази област към световния научен опит.
2. Чрез лабораторни изследвания е установено ниското ендогенно рН и висока титруема киселинност на няколко от често използваните хомеопатични медикаменти, като потвърдихме, че по тези показатели те не се различават от конвенционалните педиатрични медикаменти.

3. Сравнен е денталния статус на здрави деца и такива, подложени на чест прием на различни видове медикаменти и потвърдихме високата кариозност на често боледуващите деца, особено при деца, подложени на хомеопатичен тип терапия.

Приноси с оригинален характер:

1. За първи път у нас е проучено разпространението на хомеопатично лечение сред деца във Варненска област.
2. За първи път у е проучена информираността на родители от Варненска област, на медици и лекари по дентална медицина от няколко области в България относно състава и действието на хомеопатичните медикаменти в устната кухина, както и нагласата им към нуждата от профилактични мерки при приложението на такива.
3. Принос с научно-приложен характер е и разработения и приложен от дисертанта валидиран лабораторен метод за оценка на рН и свободни киселини в хомеопатични медикаменти.
4. Ефективността на създадения и приложен от дисертанта комплекс от профилактични мерки при често боледуващи деца на хомеопатично и смесено лечение е доказана в клинично приложена програма с продължителност 18 месеца.
5. Разработени и приложени от дисертанта са комплекс от оригинални превантивни препоръки за често боледуващи деца прилагащи хомеопатично лечение.
6. Разработен е от автора и алгоритъм за родителите за профилактика на деца, прилагащи хомеопатични медикаменти.

В дисертационния труд д-р Помакова демонстрира задълбочени знания по поставената тема и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Проведеното проучване има подчертан теоретичен, клиничен и оригинален принос в изследването на рисковия потенциал на някои хомеопатични медикаменти при чест прием и потвърждава нуждата от включването им като фактор в системата за оценка на риска от кариозен процес и особено при често боледуващи деца.

7. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Дисертантът е представил 3 публикации и 1 участие в постерна сесия, отразяващи резултати от дисертационния труд, които количествено и качествено удовлетворяват законовите изисквания.

Дисертационният труд е осъществен изцяло от дисертанта под ръководството на научния ръководител. Проведените изследвания и наблюденията на пациенти и произлезлите от това изводи и приноси в дисертацията са лично дело на д-р Помакова.

8. Автореферат

Съдържанието на автореферата съответства на разработения труд и е направен според изискванията на МУ-Варна. Отразва основните резултати, постигнати в дисертацията, направените изводи и приноси.

9. Критични забележки

Нямам забележки към представения дисертационен труд

Заклучение. Представеното научно изследване е насочено към детската възраст, в която по принцип съществува сериозен риск за начало и развитие на кариозен процес. Това е продиктувано както от особеностите на зъбните структури, така и от поведенчески рискови фактори, свързани с лошата орална хигиена и честата въглехидратна консумация. Ранната детска възраст и недоизграденият имунитет обуславят и риска от често боледуване. Модерната тенденция за предпочитане на хомеопатично лечение в детска възраст поставя в повишен риск от развитие на кариозен процес особено често боледувашите деца. Установените от дисертанта резултати от анкетното проучване посочват нуждата от провеждане на информационни кампании за запознаване на родители и медицински специалисти с рисковия потенциал на хомеопатичните медикаменти поради техния състав и ефекта върху ТЗС. Разработените комплексни превантивни препоръки, както и алгоритъма за поведение на родителите на деца, прилагачи хомеопатични лекарствени препарати са с голямо практическо значение. Много полезна е и изработената брошура, която ще е от помощ за популяризиране на информацията.

Като заключение искам да посоча, че цялото изследване е логично планирано, много осмислено и всеотдайно реализирано от дисертанта. Д-р Помакова показва последователност, аналитично мислене при подготовката на литературния обзор и реализира с много отговорност всяка една от задачите. Това допринесе и за естествения резултат и реализирането на едно стойностно и задълбочено научно изследване. Всички

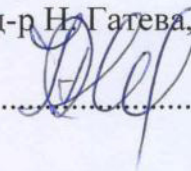
тези качества показват възможности за бъдещото ѝ развитие като сериозен научен изследовател.

Смятам, че съгласно Закона за развитието на академичния състав и Правилника на МУ, Варна за приложението му, критериите за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ са покрити и качествата на дисертационния труд ми дават основание убедено да гласувам с „ДА“ за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на д-р Антония Пламенова Помакова, редовен докторант в катедра Детска дентална медицина, МУ – Варна.

29.03.2018г.

София

доц. д-р Н. Гатева, дм

.....